

Uitleg 1.

DE TEGENWOORDIGE TIJD

1 De persoonvorm (pv) is **ALTIJD** een werkwoord. Je hebt verschillende vormen van de pv. Er is een gemakkelijk schema waarmee je de verschillende vormen kunt herkennen en maken. Leer dit schema goed uit je hoofd: het is de sleutel tot de juiste vorm van de pv in de tegenwoordige tijd (tt).

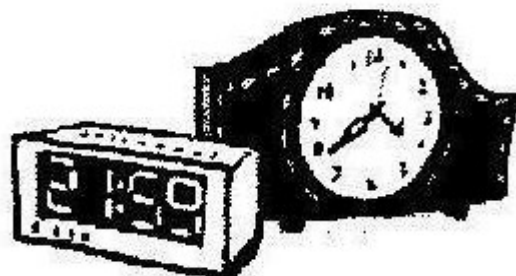
Schema werkwoordspelling in de tegenwoordige tijd (tt)

enkelvoud Ond.

1e persoon ik stam

2e persoon jij/u stam+**t**

 hij/zij/he
3e persoon t stam+**t**

meervoud

1e persoon wij hele ww

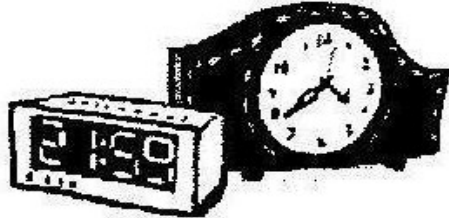
2e persoon jullie hele ww

3e persoon zij hele ww

Zoals je in het schema ziet, krijg je in de tt in het enkelvoud altijd een *t* achter de stam behalve bij ik. Ik is echter niet de enige uitzondering. Kijk maar eens naar de volgende regel:

VERLEDEN TIJD

Sterke werkwoorden in de verleden tijd zijn bijvoorbeeld lopen (liepen) en geven (gaven). Hierbij verandert de klinker alleen. Een ezelsbruggetje hierbij kan zijn, dat sterke werkwoorden "sterk" genoeg zijn om de klinker te veranderen, en geen -te / -ten of -de / -den als "ruggensteuntje" nodig hebben.

We hebben dus alleen regels voor de zwakke werkwoorden.

Bij de verleden tijd heb je bij zwakke werkwoorden de uitgangen -de, -den, -te, -ten (roeien-roeide-roeiden, fietsen-fietste-fietsten).

Als je het woord in de verleden tijd uitspreekt, hoor je vanzelf of je -te of -de moet gebruiken.

Wil je een werkwoord in de verleden tijd zetten, dan neem je hiervoor eerst de stam (= hele werkwoord min -en) Bijvoorbeeld: fietsen. Dan volgt:

Als de zin enkelvoud is (ik, jij, hij, etc.), krijg je: stam + -de of -te, bijvoorbeeld: *ik fietste*.

Is de zin meervoud (wij, jullie, zij, etc.), krijg je: stam + -den of -ten, bijvoorbeeld: *wij roeiden*.

Ook als de stam al op een d of t eindigt, krijg je gewoon stam + -de, -den, -te, of -ten.

Bijvoorbeeld:

broeden	verleden tijd: stam + -de, dus: <i>ik broedde</i> .
lanterfanten	verleden tijd: stam + -te, dus: <i>hij lanterfantte</i> .
antwoorden	verleden tijd: stam + -den, dus: <i>jullie antwoordden</i> .
Pesten	verleden tijd: stam + -ten, dus: <i>wij pestten</i> .

VOLTOOIT DEELWOORD

Hoe herken je een voltooid deelwoord?

* Een voltooid deelwoord kan eindigen op -en (bij sterke werkwoorden), op -d of op -t (bij zwakke werkwoorden).

* Een voltooid deelwoord begint bijna altijd met ge- (maar werkwoorden die beginnen met: be-, her-, ver-, ont-, en -ge krijgen vaak geen ge- meer).

VOORBEELDEN

*1. Ik heb dat tentamen maar net **gehaald**, ik had er dan ook niet zo heel hard voor **gewerkt**.*

*2. Hij heeft zich erg kwaad **gemaakt**, maar hij heeft zijn kalmte weer **hervonden**.*

● Bij een voltooid deelwoord hoort een hulpwerkwoord (hww). Dat zijn vormen van hebben, zijn of worden (heb, heeft, had, is, ben, werd, etc.)

VOORBEELDEN

1. Froukje heeft (hww bij geslagen) haar vriend hard geslagen.

2. Jelle is (hww bij gereisd) naar Griekenland gereisd en hij heeft (hww bij gewerkt) daar hard gewerkt.

3. Bram wordt (hww bij geplaagd) dikwijls geplaagd.

verhaaltjes/ zinnen schrijven

► STAP 1: Verhaalsoort/genre kiezen:

Er zijn verschillende manieren om iets te vertellen. Vandaar de verschillende genres in de literatuur, bv. klassieke verhalen, sprookjes, mythen, spannende verhalen, thrillers, ...Welke genres spreken jou het meeste aan?

► STAP 2: Hoofdpersonages kiezen

Een verhaal is bevolkt met personages: hoofdpersonages, nevenpersonages. In ons verhaal proberen we een individu neer te poten. Een personage heeft een uiterlijk, een persoonlijkheid, een maatschappelijke status, een levensopvatting, een verleden... We kiezen een personage of een paar personages voor ons verhaal. We proberen het/ze te visualiseren. Een tip is om niet te veel personages te kiezen

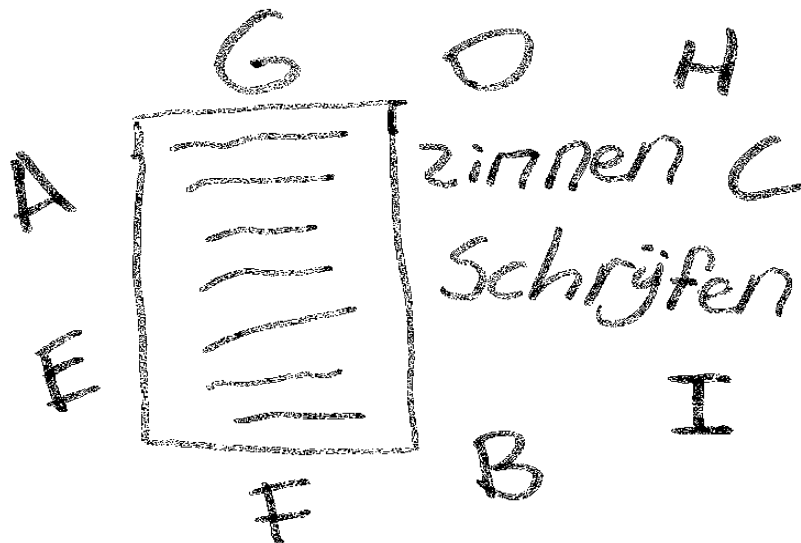
Enkele inspiratiebronnen hierbij:

- we denken aan mensen die we persoonlijk kennen;
- we gebruiken autobiografische elementen;
- we denken aan politieke of mediafiguren;
- we kijken naar foto's uit kranten of tijdschriften;
- we luisteren naar biografisch getinte verhalen.

Een verhaal kan spannend worden door veel actie, maar ook doordat je gaat meeleven met de gedachten en de gevoelens van de hoofdpersoon. Een hoofdpersoon wordt pas levensecht als hij gevoelens en emoties heeft.

► STAP 3: Locatie kiezen

De handeling van verhaalfiguren speelt zich altijd af in een ruimte (= de plaats, de omgeving en de omstandigheden - ook de weersomstandigheden). Deze ruimte kan van invloed zijn op de lotgevallen van de verhaalfiguren, bv. een begrafenis van een geliefde, waarbij weersomstandigheden als regen en vallende bladeren het trieste gevoel versterken of een zonnig strand vol met vrolijke mensen waarop een ruzie tussen twee geliefden ontstaat.

Wat is er fout in het plaatje?

Woorden met au/ou oefening 7.

Kabeljauwfilter, rauwe

Verbouwereerd, kauwgom, rouwkleding

Kauwtje, spouwmuur

Flambouw, uitgehouwen

Louter, bierbrouwerij, Berouw, gewauwel, houweel, kabouter,
klauteren, klauwhamer, lauwerkrans, saucijzenbroodje, snauwen,
strijkbout, uitjouwen, umlaut, voor dag en dauw, wenkbrauw.

Woorden met ei/ij oefening 7.

Blijkbaar, andijviestamppot

Stijgende, waterpeil, IJsselmeer

Fonteintje, galerijflat

Nijptang, vijl, karwei

Karabijn, Geintje, Aanlegsteiger, abrikozengelei, beddensprei,
blauwe reiger, brugpijler, eetgerei, groenteveiling, ongetwijfeld, pijl-
en-boog, ravijn, tapijtreiniger, verbijsterd, verbrijzelen, weifelaar,
woordenbrij.

Extra opdracht woordenboek

Zoek de betekenis van deze woorden op in je woordenboek.

zwoegen:

klappertanden:

jaloerie:

duinlandschap:

joggen:

zwerftocht:

concert:

levendig:

manege:

toonladder:

Zet deze woorden in alfabetische volgorde:

getij – energie – vezels – koolhydraten – geïsoleerd - opstand – hagenpreek –
beeldenstorm – besparen – eb – vloed – eiwitten – brandstof

Extra opdracht vt,tt,volt. dw.

afbeelden tt De kunstenaar _____ een gevoel _____.
antwoorden tt Ik _____ graag op al jouw vragen.
doden vt
Hij _____ de tijger vlak voordat hij aangevallen
werd.
landen volt.dw Het vliegtuig is op tijd _____.
luiden tt De kerkklokken _____ omdat er een bruiloft is.
spreiden tt De kaars _____ een nare geur.
verbranden vt De politie _____ de gevonden drugs.
verkleiden volt.dw De meisjes hebben zich als fee'tjes _____.
verleiden tt De ijscoman _____ ons tot het kopen van een ijsje.
vermoorden volt.dw Heeft die man al die mensen _____?
verwonden vt Ik _____ mezelf toen ik door de struiken liep.
voeden tt De beer _____ zichzelf met de honing uit de boom.
wedden tt Ik _____ met jou om 100 knikkers dat ik alles goed heb.
aantasten volt.dw De zure regen heeft de beelden van de kerk
_____.
berichten tt Het journaal _____ over de oorlog.
inlichten volt.dw Hij heeft mij _____ over de kortingen bij die
winkel.
neerzetten tt _____ jij de vuilnisbak even buiten _____?
oogsten tt De boer _____ het graan in augustus.
putten vt De oude man _____ kracht uit de liedjes van de kinderen.
samenvatten volt.dw Hij heeft die tekst goed _____.
spotten tt Hij _____ een nieuw soort vliegtuig op Schiphol.
trachten vt Het meisje _____ de CITO goed te maken.
twisten vt Vroeger _____ alle jongeren er lustig op los.
verrichten volt.dw De dokter heeft goed werk _____.

Extra opdracht geheimschrift

Heb jij wel eens een geheim gehad? Vast wel! Als je een geheim wilt opschrijven, kun je daarvoor het beste geheimschrift gebruiken. Alleen de mensen die de geheime code kennen, kunnen dan lezen wat er staat.

Je hebt het misschien wel eens eerder gedaan. Bijvoorbeeld door de letter te veranderen in cijfer. a=1, b=2 enzovoorts.

Dat is wel een erg simpele code, die iedereen kan kraken.

Wij gaan het wat moeilijker maken!

Let goed op:

a = ←	b = △	c = □	d = □	e = →
f = ▽	g = □	h = ▷	i = ↑	j = □
k = ○	l = □	m = ◁	n = □	o = ↓
p = □	q = □	r = □	s = □	t = ✓
u = ↗	v = ✕	w = ⊖	x = □	y = □
z = 8				

Kun jij nu de volgende tekst ontcijferen?

▷ → ✓ ○ ↓ □ ✓ △ → □ ✓ ✕ → → □ ✓ ↑ □ □ → □ ✕ → → □ ◁ ↓ →

.....

↑ ✓ → ↓ ◁ □ → ▷ → ↑ ◁ □ □ ▷ □ ↑ ▽ ✓ ✓ → ↓ □ ✓ □ ↑ □ ▽ → □ →

.....

□ . ✕ ↑ □ □ □ ↑ □ ▷ → ✓ □ ← ← ↑ ↓ ▽ □ ↗ ↑ □ ✓ □ □ ← □ □ →

.....

□ □ ?

.....

Extra opdracht geheimschrift 2

a = ←	b = △	c = □	d = □	e = →
f = ▽	g = □	h = ▷	i = ↑	j = □
k = ○	l = □	m = ◁	n = □	o = ↓
p = □	q = □	r = □	s = □	t = ✓
u = ↗	v = ✕	w = ⊖	x = □	y = □
z = 8				

Schrijf deze tekst op in geheimschrift.

Harry Potter en de order van de feniks is het vijfde boek over Harry Potter.

.....

.....

.....

.....

Bedenk nu zelf een tekst. Schrijf de tekst op in geheimschrift. Vraag aan een klasgenootje om jouw tekst te ontcijferen.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Extra opdracht meervoud

1. In de winkel staan de nieuwste (model) computers en (televisie)
2. Met een computer kun je een e-mail (schrijf) en al je (adres) opslaan.
3. In de (lokaal) op school staan computers voor de (leerling) en (leraar)
4. In de meeste (bedrijf) staan ook computers voor de (werknemer)
5. Denk je dat er in de (paleis) van de koningin ook (computer) staan?
6. Sommige (bejaarde) kunnen niet zo goed met computers en andere (apparaat) omgaan.
7. Soms vinden ze de kaartjes-(automaat) op het station ook ingewikkeld.
8. Als jij wel weet hoe het moet, kun je misschien een paar (advies) geven.
9. Het kost maar een paar (minuut) om iemand te helpen.

Extra opdracht begrijpend lezen 1

Hans Christian Andersen

Aan de waterkant zat een eend al een hele tijd op haar nest te broeden. Een voor een kwamen de kuikens uit hun ei tevoorschijn. Eindelijk barstte ook het grootste ei open. Verschrikt keek de moedereend naar het kuiken dat eruit kwam. Dat is toch wel een verschrikkelijk groot eendenkuiken! En zo grijs, dacht ze.

"Gaan jullie mee, kinderen," zei de moedereend. "Dan zal ik jullie aan de dieren op de boerderij voorstellen". "Jakkas, wat ziet dat ene jong er lelijk uit," zeiden de dieren op de boerderij. En ze begonnen hem te pesten. Gelukkig beschermde de moedereend hem. Vanaf die dag werd het arme eendje dat het laatst uit het ei gekomen was en er zo lelijk uitzag, door de andere eenden gebeten, geduwd en voor de gek gehouden. Op den duur deden zelfs zijn broertjes en zusjes lelijk tegen hem. Zelfs zijn moeder wilde hem niet meer. Toen besloot het eendje om weg te gaan.

Hij kwam bij een groot moeras, waar wilde eenden woonden. Daar bleef hij de hele nacht. Hij was moe en verdrietig. Toen de eenden hem de volgende morgen zagen, riepen ze uit: "Wat ben jij lelijk!" Ver van alle andere dieren bleef het eendje in het moeras wonen.

Op een avond in de herfst kwam er een hele vlucht prachtige grote vogels overvliegen. Het eendje had nog nooit zulke mooie dieren gezien. Het waren zwanen. Die winter werd het vreselijk koud. Het eendje probeerde zolang mogelijk te blijven zwemmen. Maar hij werd zo moe dat hij stil bleef liggen en in het ijs vastvroor.

De volgende morgen vond een boer hem en nam hem mee naar huis. In de warme keuken kwam het eendje weer bij. De kinderen wilden met hem spelen, maar hij dacht dat ze hem kwaad wilden doen. Hij vloog naar buiten terug naar het moeras. Moederziel alleen zwierf het eendje de rest van de winter door de wijde wereld.

Eindelijk werd het lente. Het eendje sloeg zijn vleugels uit. Ze ruisten veel meer dan vroeger. Hij kwam ook veel sneller vooruit. En voor hij het wist was hij in een grote tuin beland. In de vijver van die tuin streek hij neer. Uit het struikgewas zag hij drie prachtige witte zwanen komen. Het eendje zag dat het net zulke vogels waren als hij lang geleden had zien overvliegen. Hij zwom de zwanen tegemoet. Toen hij vlak bij hen was, boog hij zijn kop. Maar wat zag hij in het heldere water? Hij zag zijn eigen spiegelbeeld. Dat was geen onhandig, donkergrijs kuiken meer. Hij was zelf een zwaan geworden! Wat was hij blij. Er kwamen een paar kinderen naar de kant van de vijver. Ze gooiden brood in het water. "Er is een nieuwe bij!" riep het kleinste kind en de anderen juichten: "Ja! En hij is het mooist van allemaal!" Toen voelde hij zich verlegen. Hij dacht eraan hoe hij gepest was, en nu vonden de kinderen hem de mooiste! Zijn veren ruisten, hij strekte zijn slanke hals en dacht blij: Van zoveel geluk had ik niet kunnen dromen, toen ik nog een lelijk jong eendje was.

Extra opdracht begrijpend lezen 2

1. Welke kleur had het lelijke jonge eendje toen hij geboren werd?

.....

2a Waarom werd het lelijke jonge eendje gepest?

.....

.....

b Wie pestten hem?

3. Waar vluchtte het lelijke jonge eendje heen?

.....

.....

4. Welke vogels zag het lelijke jonge eendje vliegen over het moeras?

.....

.....

5. Door wie werd het lelijke jonge eendje gered uit het ijs?

.....

6. Wat voor dier was het lelijke jonge eendje?

.....

7. Waarom wordt het lelijke jonge eendje op het laatst niet meer gepest?

.....

.....

8. Op het laatst denkt het lelijke jonge eendje: " *Van zoveel geluk had ik niet kunnen dromen, toen ik nog een lelijk jong eendje was.*" Wat bedoelt hij daarmee?

.....

.....

.....

.....

Extra opdracht zinnen vt

blozen _____ jij toen de jongen naar je lachte?
niezen Het mannetje _____ omdat hij verkouden was.
reizen De president _____ de hele wereld rond.
verhuizen _____ jouw buurjongen naar Frankrijk?
vrezende Ik _____ de vijand in dat spannende spel.
beven De baby's _____ van de kou.
durven Mijn oma's _____ met mij mee in het spookhuis.
geloven Mijn juf _____ dat verhaal niet.
leven Dinosaurussen _____ erg lang geleden.
proeven De kok _____ alles eerst zelf.
streven De minister _____ naar een extraatje voor iedereen.
zweven De parachute _____ langzaam naar beneden.
bewijzen De advocaat _____ dat de verdachte onschuldig was.
blazen Het jongetje _____ de pluusjes van de bloem.
kiezen Karel _____ Catootje als schoudermaatje.
lezen _____ jij vroeger ook al zo veel?
wijzen De gids _____ ons de weg in het museum.
blijven Opa _____ wat langer bij ons logeren.
geven _____ papa mij die mooie voetbal?
graven De tuinman _____ een gat voor die nieuwe plant.
schrijven De beroemde schrijver _____ zijn laatste boek.
schuiven De student _____ het werk aan de kant.
sterven De soldaten _____ tijdens de oorlog.
zwerven Wij _____ uren rond in de vreemde stad